

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА РАДА

П'ята сесія VIII скликання

Р І Ш Е Н Н Я

23.12.2021

Ужгород

№505

Про Обласну програму протидії захворюванню на туберкульоз на 2022 – 2026 роки

Відповідно до статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закону України від 5 липня 2001 року № 2586-III «Про протидію захворюванню на туберкульоз», Закону України від 6 квітня 2000 року №1645-III «Про захист населення від інфекційних хвороб», розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 №1414-р «Про схвалення Державної стратегії розвитку системи протитуберкульозної медичної допомоги населенню», з метою поліпшення епідемічної ситуації з туберкульозу в області шляхом реалізації нової моделі профілактики, раннього виявлення туберкульозу та надання медичної допомоги хворим на туберкульоз обласна рада **в и р і ш и л а**:

1. Затвердити Обласну програму протидії захворюванню на туберкульоз на 2022 – 2026 роки (додається).

2. Рекомендувати виконавчим комітетам міських, селищних і сільських рад інформувати департамент охорони здоров'я облдержадміністрації про хід виконання Програми щороку до 10 січня.

3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на заступника голови обласної державної адміністрації та постійні комісії обласної ради з питань: охорони здоров'я, праці, зайнятості та соціального захисту населення, учасників АТО/ООС; бюджету.

Голова ради

Володимир ЧУБІРКО

**Обласна програма
протидії захворюванню на туберкульоз
на 2022 – 2026 роки**

1. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямовано Програму

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ) щороку у світі реєструється 9 млн хворих на туберкульоз, від якого помирає 1,7 млн осіб. Загальна кількість людей, які страждають від туберкульозу, становить 50-60 мільйонів. Ця недуга займає перше місце у структурі смертності від інфекційних хвороб.

На сучасному етапі епідемія туберкульозу, яка триває в Україні понад 26 років, характеризується поширенням стійких до протитуберкульозних препаратів форм туберкульозу та поєднаної патології туберкульоз та ВІЛ-інфекції. Україна є однією із десяти країн із найвищими показниками захворюваності на хіміорезистентний туберкульоз у світі. Попри впровадження в практичну діяльність найкращих міжнародних підходів і послуг у рамках протидії епідемії туберкульозу, рівень захворюваності на туберкульоз залишається вище епідемічного порогу, а аналіз ситуації свідчить про наявність прогалин у системі надання протитуберкульозної допомоги.

У Закарпатській області, як і в цілому в Україні, епідемічна ситуація з туберкульозу залишається напруженою. Захворюваність новими випадками та рецидивами туберкульозу в Закарпатті впродовж останніх років є вище епідемічного порогу та має деякі коливання за роками. Так, у 2020 році захворюваність зменшилася у порівнянні із 2019 р. та становила 51,6 на 100 тисяч населення (у 2019 році – 68,8 на 100 тис. нас.). За 8 місяців 2021 р. захворюваність має тенденцію до зростання та становить 40,5 на 100 тис. нас., що перевищує показник аналогічного періоду минулого року на 11,5%. Таку ж тенденцію має захворюваність туберкульозом серед дітей: у 2019 році показник становив 7,2 на 100 тис. дит. нас., у 2020 р. – 3,2 на 100 тис. дит. нас. та при цьому є нижчим за середній рівень в Україні. За 8 місяців 2021 року показник захворюваності зріс у 2,5 рази та складає 8,1 на 100 тис. нас.

Кількість виявлених хворих на хіміорезистентний туберкульоз у 2018 році становила 208 хворих, у 2019 році – 194 хворих. Позитивом є широке впровадження сучасних методів швидкої діагностики туберкульозу на первинному рівні, що прискорює діагностику хіміорезистентних форм туберкульозу.

Смертність населення від туберкульозу має тенденцію до стабілізації за останні роки та у 2020 році становила 11,0 на 100 тис. нас.

Впровадження обмежувальних заходів, пов'язаних із протидією пандемії коронавірусної хвороби COVID-19, призвело до погіршення епідемічної ситуації з туберкульозу за рахунок недовиявлення пацієнтів із туберкульозом, що потребує проведення додаткових організаційних заходів.

Однією з основних причин високого тягаря туберкульозу є недостатня ефективність лікування нових випадків і рецидивів, зареєстрованих у 2019 році, що складає 74,7% та не досягає показника, рекомендованого ВООЗ. За рахунок впровадження в практику нових протитуберкульозних препаратів досягнуто підвищення ефективності лікування хворих на хіміорезистентний туберкульоз у когортах 2019 року до 59,4% (2018р. – 34,7%), проте не досягає індикаторного показника ВООЗ 75%.

Причинами напруженої ситуації є недоліки у організації раннього виявлення туберкульозу і його стійких форм, недоліки у профілактиці туберкульозу. Зазначені причини виникають через недостатню поінформованість населення, відсутність достатнього обсягу послуг із психосоціальної підтримки пацієнтів із туберкульозом. Разом із цим, через пандемію коронавірусної інфекції в Україні спостерігається деяке погіршення епідемічної ситуації з туберкульозу через його недовиявлення, що потребує проведення додаткових організаційних заходів.

Як і в попередні роки, в соціальній структурі хворих на туберкульоз переважають соціально незахищені верстви населення, частка яких у 2020 році становила 84,1%. Це свідчить про необхідність подальшого розвитку в області програм соціальної підтримки пацієнтів, у тому числі активної участі неурядових організацій.

Вагомий вплив на рівень захворюваності на туберкульоз чинять деякі політичні та соціально-економічні чинники: незадовільні життєво-побутові умови переважної частини населення, безробіття, міграційні процеси, недостатня ефективність систем соціального захисту та забезпечення, недоліки системи охорони здоров'я в перехідний період реформування тощо.

Низький рівень фінансування програми протидії туберкульозу у 2017–2021 роках із бюджетів різних рівнів не дав можливості в повному об'ємі реалізувати протитуберкульозні заходи, у тому числі зміцнити матеріально-технічну базу протитуберкульозних закладів, оснастити сучасним медичним обладнанням для належного рівня виявлення та діагностики ТБ.

За таких обставин система протидії туберкульозу не може повною мірою забезпечити ефективну відповідь епідемії, а відтак потребує перегляду, подальшого реформування і удосконалення поряд із належним фінансуванням.

2. Визначення мети Програми

Метою реалізації Програми є підвищення ефективності лікування хворих на туберкульоз шляхом впровадження нових моделей виявлення, діагностики та надання медичної допомоги хворим на туберкульоз.

3. Обґрунтування шляхів та засобів розв'язання проблеми, обсягів та джерел фінансування

На сьогодні туберкульоз є соціально-небезпечною інфекційною хворобою загальнодержавного масштабу, яка потребує впровадження міжгалузевого комплексного підходу до формування і реалізації державної політики у сфері протидії ТБ шляхом об'єднання зусиль державного та громадського секторів.

Високий рівень поширення туберкульозу спричинений низкою причин медичного та медико-соціального характеру, серед яких: недостатнє фінансування заходів із протидії туберкульозу, недостатнє впровадження ефективних заходів із профілактики туберкульозу, несвоєчасне виявлення хворих на заразні форми туберкульозу, низька мотивація населення до своєчасного звернення за медичною допомогою та недостатній доступ до її отримання уразливих щодо туберкульозу груп населення; недостатня ефективність лікування хворих на туберкульоз, відсутність системи медико-соціального супроводу хворих, неналежний рівень впровадження заходів інфекційного контролю, спрямованого на запобігання поширенню інфекції, низький рівень обізнаності різних верств населення з питань туберкульозу.

Вирішення зазначених проблем можливе шляхом розроблення, затвердження та виконання Обласної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2022 – 2026 роки (далі - Програма) за умови її належного фінансування.

Фінансування заходів Програми здійснюється відповідно до законодавства України у межах коштів, передбачених для її реалізації в обласному бюджеті на відповідний бюджетний період, бюджетів виконавчих комітетів міських, селищних, сільських рад, а також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством (додаток 2).

4. Строки та етапи виконання Програми

Заходи Програми реалізуються щорічно протягом 2022 – 2026 років.

5. Перелік завдань і заходів Програми та результативні показники

Для досягнення визначеної цією Програмою мети необхідно забезпечити реалізацію наступних завдань:

систематичний скринінг груп підвищеного ризику щодо захворювання на туберкульоз (далі – ТБ);

рання діагностика усіх форм ТБ та всеохоплюючий доступ до тестування на чутливість до ліків, у тому числі шляхом використання швидких тестів;

реорганізація системи лабораторної діагностики туберкульозу;

доступ до якісного лікування туберкульозу та підтримки пацієнтів;

заходи із протидії ко-інфекції туберкульоз/ВІЛ-інфекцію/СНІД та ведення поєднаних патологій;

впровадження ефективних профілактичних протитуберкульозних заходів;

інфекційний контроль за туберкульозом;

політична підтримка, що супроводжується забезпеченням адекватних ресурсів;

удосконалення та реформування системи надання допомоги хворим на туберкульоз;

безперервне постачання протитуберкульозних препаратів;

епіднагляд за туберкульозом.

Виконання заходів Програми дасть змогу:

поліпшити епідемічну ситуацію з туберкульозу в області шляхом зниження темпів росту захворюваності від туберкульозу, стабілізувавши смертність від туберкульозу;

запобігти подальшому поширенню хіміорезистентних форм туберкульозу;

удосконалити систему надання населенню протитуберкульозної допомоги;

забезпечити своєчасне виявлення хворих на туберкульоз;

забезпечити ефективне лікування осіб, хворих на туберкульоз, на всіх етапах.

У результаті стабілізації епідемічної ситуації очікується зменшення витратків з обласного бюджету, передбачених для запобігання поширенню туберкульозу.

6. Напрями діяльності та заходи Програми (додаток 3)

7. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Координація та контроль за ходом виконання Програми здійснюється департаментом охорони здоров'я облдержадміністрації. Відповідальний виконавець Програми – комунальне некомерційне підприємство «Обласний клінічний фтизіопульмонологічний лікувально-діагностичний центр» Закарпатської обласної ради – щороку до 25 січня подає до департаменту охорони здоров'я облдержадміністрації звіт про виконання Програми за попередній рік згідно зі встановленою формою.

ПАСПОРТ
Обласної програми протидії захворюванню на туберкульоз
на 2022 – 2026 роки

Ініціатор розроблення Програми	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації
Розробник Програми	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації
Співрозробники Програми	Комунальне некомерційне підприємство «Обласний клінічний фтизіопульмонологічний лікувально-діагностичний центр» Закарпатської обласної ради (КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР)
Відповідальний виконавець Програми	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації, комунальне некомерційне підприємство «Обласний клінічний фтизіопульмонологічний лікувально-діагностичний центр» Закарпатської обласної ради (КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР)
Учасники Програми	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації, комунальне некомерційне підприємство «Обласний клінічний фтизіопульмонологічний лікувально-діагностичний центр» Закарпатської обласної ради (КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР), виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад
Терміни реалізації Програми	2022 – 2026 роки
Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, всього, у тому числі:	40 616,0 тис. грн
коштів обласного бюджету	40 616,0 тис. грн

Заступник голови ради

Василь ДЕМ'ЯНЧУК

**Ресурсне забезпечення
Обласної програми протидії захворюванню
на туберкульоз на 2022 – 2026 роки**

тис. грн

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання програми	З них за роками:					Усього витрат на виконання програми
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік	
Обсяг ресурсів, усього у тому числі:	8 123,2	8 123,2	8 123,2	8 123,2	8 123,2	40 616,0
обласний бюджет	8 123,2	8 123,2	8 123,2	8 123,2	8 123,2	40 616,0

Заступник голови ради

Василь ДЕМ'ЯНЧУК

Додаток 3
до Програми

Завдання і заходи Обласної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2022 – 2026 роки

Найменування завдання	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Відповідальні виконавці	Фінансування, тис. грн							Очікуваний результат	Цільове значення показника, індикатор				
				Джерело фінансування	Загальний обсяг	У тому числі за роками						2022	2023	2024	2025	2026
						2022	2023	2024	2025	2026						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1. Систематичний скринінг груп підвищеного ризику щодо захворювання на туберкульоз (далі – ТБ)	Забезпечення формування груп підвищеного ризику щодо захворювання на туберкульоз та організація активного виявлення туберкульозу із використанням систематичного скринінгу в групах підвищеного ризику захворювання на туберкульоз, у тому числі важкодоступних групах населення та обстеження контактних осіб на рівні первинної медичної допомоги	Щорічно, протягом 2022-2026 років	Виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад								Охоплення систематичним скринінгом на активний ТБ дорослого населення у групах підвищеного ризику захворювання на ТБ (%)	70,0	75,0	80,0	90,0	90,0
	Забезпечення закупівлі витратних матеріалів, діагностичних тестів та реагентів для здійснення раннього виявлення	Щорічно, протягом 2022-2026 років	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації, Комунальне некомерційне	Обласний бюджет	18240,0	3648,0	3648,0	3648,0	3648,0	3648,0						

Найменування завдання	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Відповідальні виконавці	Фінансування, тис. грн							Очікуваний результат	Цільове значення показника, індикатор					
				Джерело фінансування	Загальний обсяг	У тому числі за роками						2022	2023	2024	2025	2026	
						2022	2023	2024	2025	2026							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
	туберкульозом на базі закладів охорони здоров'я різного профілю																
	Забезпечення моніторингу лікування, побічних реакцій на всіх етапах надання медичної допомоги хворим на туберкульоз, у тому числі із проведенням необхідних лабораторно-інструментальних досліджень, консультацій, обстеження	Щорічно, протягом 2022-2026 років	КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР, КНП «Закарпатський центр громадського здоров'я», виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад														
	Забезпечення закупівлю лікарських засобів для лікування туберкульозу, патогенетичного, симптоматичного лікування, профілактики і лікування побічних реакцій на застосування протитуберкульозних препаратів	Щорічно, протягом 2022-2026 років	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації, КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР	Обласний бюджет	1932,5	386,5	386,5	386,5	386,5	386,5	Ефективність лікування серед нових випадків та рецидивів ТБ (%)	76,0	77,0	78,0	80,0	85,0	
Ефективність лікування серед випадків ХР ТБ (%)												50,0	55,0	60,0	68,0	75,0	
	Забезпечення соціальної підтримки хворих на	Щорічно, протягом	Департамент охорони здоров'я	Обласний	1260,0	2520,0	2520,0	2520,0	2520,0	2520,0	2520,0	Відсоток випадків ТБ, втрачених для	10,0	9,0	8,0	7,0	5,0

Найменування завдання	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Відповідальні виконавці	Фінансування, тис. грн							Очікуваний результат	Цільове значення показника, індикатор				
				Джерело фінансування	Загальний обсяг	У тому числі за роками						2022	2023	2024	2025	2026
						2022	2023	2024	2025	2026						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	туберкульоз відповідно до індивідуальних потреб із залученням служб соціального захисту населення	2022-2026 років	облдержадміністрації, КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР	бюджет							подальшого спостереження (%)					
	Забезпечення належного паліативного лікування туберкульозу відповідно до сучасних стандартів	Щорічно, протягом 2022-2026 років	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації, КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР								Охоплення паліативним лікуванням та доглядом хворих відповідно до стандартів, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
5. Заходи із протидії ко-інфекції туберкульоз/ ВІЛ-інфекцію/ СНІД (далі – ТБ/ВІЛ) та ведення поєднаних патологій	Забезпечення 100% доступу до консультування та тестування на ВІЛ пацієнтів з підозрою на ТБ та хворих на ТБ	Щорічно, протягом 2022-2026 років	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації, КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР, виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад								Відсоток пацієнтів, які мають задокументований ВІЛ статус серед нових випадків і рецидивів ТБ (%)	99,0	99,0	99,5	99,6	100,0
	Забезпечення проведення профілактичного лікування ВІЛ-інфікованим за наявності відповідних показів	Щорічно, протягом 2022-2026 років	КНП «Закарпатський центр громадського здоров'я», виконавчі комітети міських, селищних і									Охоплення профілактичним лікуванням вперше виявлених ВІЛ-інфікованих осіб (%)	80,0	83,0	85,0	87,0

Найменування завдання	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Відповідальні виконавці	Фінансування, тис. грн							Очікуваний результат	Цільове значення показника, індикатор				
				Джерело фінансування	Загальний обсяг	У тому числі за роками						2022	2023	2024	2025	2026
						2022	2023	2024	2025	2026						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
			сільських рад													
	Забезпечення 100% доступу хворих на ко-інфекцію ТБ/ВІЛ до раннього лікування антиретровірусними препаратами	Щорічно, протягом 2022-2026 років	КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР, КНП «Закарпатський центр громадського здоров'я», виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад								Охоплення хворих на ко-інфекцію ТБ/ВІЛ (нові та рецидиви) АРТ-терапією до 2 місяців від початку лікування ТБ (%)	67,0	75,0	80,0	90,0	100,0
	Забезпечення 100% доступу хворих на ко-інфекцію ТБ/ВІЛ до профілактичного лікування котримоксазолом	Щорічно, протягом 2022-2026 років	КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР, виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад	Обласний бюджет	55,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	Охоплення хворих на ко-інфекцію ТБ/ВІЛ (нові та рецидиви) профілактичним лікуванням котримоксазолом (%)	90,0	94,0	96,0	98,0	100,0
6.	Впровадження ефективних профілактичних протитуберкульозних заходів	Щорічно, протягом 2022-2026 років	КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР, виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад								Охоплення вакцинацією БЦЖ (%)	95,0	95,0	95,0	95,0	95,0

Найменування завдання	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Відповідальні виконавці	Фінансування, тис. грн							Очікуваний результат	Цільове значення показника, індикатор				
				Джерело фінансування	Загальний обсяг	У тому числі за роками						2022	2023	2024	2025	2026
						2022	2023	2024	2025	2026						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	Організація виявлення та обстеження контактних щодо туберкульозу осіб	Щорічно, протягом 2022-2026 років	КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР, виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад								Охоплення профілактичним лікуванням дітей віком до 5 років із латентною туберкульозною інфекцією, контактних із хворими на ТБ (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Здійснення діагностики та лікування латентної туберкульозної інфекції	Щорічно, протягом 2022-2026 років	КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР, виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад													
	Інформування населення з питань профілактики, раннього виявлення туберкульозу шляхом видання та розповсюдження інформаційних матеріалів	Щорічно, протягом 2022-2026 років	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації, КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР, виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад	Обласний бюджет	50,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0						
7. Інфекційний контроль за туберкульозом	Запровадження сучасних заходів з інфекційного контролю за туберкульозом,	Щорічно, протягом 2022-2026	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації, КНП «Центр	Обласний бюджет	7738,5	1547,7	1547,7	1547,7	1547,7	1547,7						

Найменування завдання	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Відповідальні виконавці	Фінансування, тис. грн							Очікуваний результат	Цільове значення показника, індикатор				
				Джерело фінансування	Загальний обсяг	У тому числі за роками						2022	2023	2024	2025	2026
						2022	2023	2024	2025	2026						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	забезпечують амбулаторне лікування хворих на туберкульоз															
11. Епіднагляд за туберкульозом	Здійснення епідеміологічного нагляду за туберкульозом	Щорічно, протягом 2022-2026 років	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації, КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР													
	Забезпечення повноцінного ведення випадків туберкульозу у електронних медичних інформаційних системах та реєстрах	Щорічно, протягом 2022-2026 років	Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації, КНП «Центр легеневих хвороб» ЗОР, виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад													
Усього по Програмі коштів обласного бюджету					40616,0	8123,2	8123,2	8123,2	8123,2	8123,2						

Заступник голови ради

Василь ДЕМ'ЯНЧУК